

ወንጌል ማርቆስ ፩ይ ክፍል

ካብ ናይ አባ አማኑኤል ምስገን፡ ማ. ን.አ. ካፑቺን
"ትምህርቲ ቅ. መጽሓፍ" ዝተወሰደ

፩ - ሕይወት ማርቆስ ወንጌላዊ

ማርቆስ ወንጌላዊ፡ "ማርስ" ወይ "ማርቲስ" ዮሐንስ ዚብል አይሁዳዊ (ዕብራዊ) ስም ነበሮ። ኣብ ሓዲሽ ኪዳን ማርቆስ ዚብል ስም ሾሞንተ ጊዜ ኪጥቀስ፡ ሠለስተ ጊዜ ምስ ዮሐንስ ዚብል መደረብታ ስም ተጻሒፉ ይርከብ። እዚ ከኣ ብዛዕባ እቲ ሓደ ማርቆስ ዝተባህለ ወንጌላዊ ከምዝተጻሕፈ ከሎም ሊቃውንቲ ዚእምንዎ እዩ።

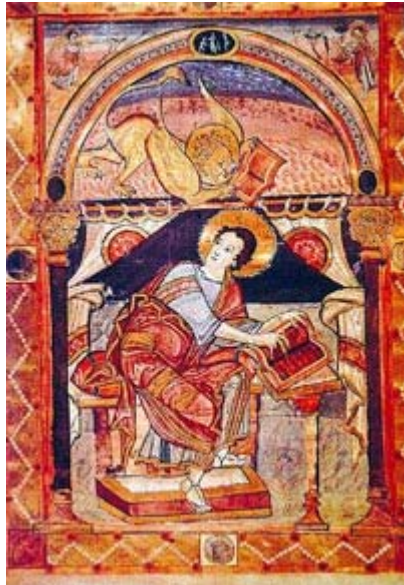

ብፍላይ ካብ ግብረ ሐዋርያት ከምእንፈልጦ፡ አደ ማርቆስ ማሪያም ትብሃል ነበረት። ንሳ ኣብ ኢየሩሳሌም ክርስትያን ዚእከቡላ ሓንቲ ገዛ ነበረታ። ስድራ ማርቆስ ምስ ቅ. ጴጥሮስ ፍልይ ዝበለ ርክብ ስለ ዝነበሮም ጴጥሮስ ከኣ ኣብ መልእክቱ ንማርቆስ "ወደይ" ቢሉ ስለዝሰመዮ፡ ጸጋ ጥምቀት ካብ ቅ. ጴጥሮስ እዩ ዝተቐበለ ዚብል ሓሳብ ብዙኃት ይደግፍዎ። ብርግጽ ማርቆስ ካብቶም ዓሠርተክልተ ሐዋርያት አይነበረን፡ ግንከ ምስቶም 72 ኣርድእቲ ስለዝነበረ ገለ ካብ ተግባራትን ተኣምራትን ጎ.ኢያሱስ ክርስቶስ ተዓዚቡ ይኸውን ዚብል ግምት አሎ። ገሊኣቶም ማርቆስ ኣብ ወንጌሉ "...ነጻላ ዝተኸደን ጎብዝ ድማ ሰዓብ፡ ንአኡ ከኣ

ኃዘዎ። ንሱ ግን ነጻላኡ ሓዲጉ ጥራይ ዝባኑ ሀደመ" ኪብል እንከሎ ብዛዕባኡ እዩ ዚዛረብ ዝነበረ ይብሉ። ምስ ጳውሎስን ባርናባስን ናብ ደሴት ቆጵሮስን ጵንፊልያን ከምዘሰነዩምን፡ ኣብ ጳርጌ ምስ በጽሐ ግን ኃዲግዎም ንኢየሩሳሌም ከምዝተመልሰን፡ እሞ ጳውሎስ በዚ ሓሪቕ ምስኡ ካልእ ጊዜ ኪወስዶ ከምዝአበዩ ንፈልጥ (ግ.ሐ. 15፡ 36-39)። ብዘይካኡ፡ ምስ ጳውሎስ ድሕሪ ምትዕራቕ፡ ከም ረድእን ተርጓምን ጴጥሮስ ኣብ ሮማ ሰበኸ። ኣብ መጨረሻ ድማ ናብ ሰሜን ግብጺ ከይዱ፡ ኣብኡ ወንጌል ሰበኸ። ኣብ እስክንድርያ መንበረ ጵጵስና ድሕሪ ምትካሉ ከዓ ሞተ። በዛኡ ምክንያት እዚ እስክንድርያ መንበረ ማርቆስ ክሳዕ ሎሚ ትበሃል።

ናይ 30 ሚያዝያ መጽሐፈ ስንክሳር ብዛዕባ ማርቆስ ከምዚ እናበለ ይትርኽ። ትርጉሙ ከኣ ከምዚ ማለት ኢዩ፡

“ቅ. ማርቆስ ወንጌላዊ ሐዋርያ ርእሰ ሊቀጳጳሳት ዘሀገረ እስክንድርያ ኮነ። ስሙ ለአቡሁ አርስጦጵሎስ እምብሔረ ፎቱ አህጉር ወስማ ለእሙ ማርያም ወይኔቲ ዝክርት ውስተ መጽሐፈ ግብረ ሐዋርያት ወኮነ ዝንቱ ሐዋርያ ቀዳማዊ ስሞ ዮሐንስ በከመ ይቤ መጽሐፈ ግብረ ሐዋርያት። ወዛቲ ብእሲት ኮነት ባዕልተ ወመሀረቶ ለወልዳ ማርቆስ ቦልሳነ ዮናናውያን ወበልሳነ አፍሪንጂ ወበልሳነ ዕብራይስጥ ወሶበ ልሕቀ ነስኦ በርናባስ ምስሌሁ። ሶበ ሐረ ምስለ ቅ.ጳውሎስ ወሶበ ርእየ ዘበጽሐ ምንዳቤ ሳዕሌሆሙ መቅዘፍት ወሐሳር ኅደጎሙ በሀገረ ጳንፈልያ ወገብአጎበ ኢየሩሳሌም። ወሶበ ተነገሩ በተመይጦቶሙ ለአሕዛብ ውስተ አሚነ ኢ-ክርስቶስ--ሐዘነ ወነስሐ በእንተ ዘኮነ እምኔሆሙ ወእምዝ ሐሰስ ከመ ይሐር ምስሌሆሙ ወኢፊቀደ ቅ.ጳውሎስ ሐዋርያ ከመ ይንሳእ እስመ ውኔቱ ሐደጎሙ። አላ ነስኦ በርናባስ ምስሌሁ እስመ ዘመድ ውኔቱ። እምድሕረ ዕረፍቱ ለበርናባስ ሐረጎበ ቅ.ጳጥሮስ ወሶበከ ቦቱ ውስተ ሀገረ ሮሜ ወእም ድሕረዝ ሐረ በትእዛዙ ለእግዚእነ ኢየሱስ ክርስቶስ ወበትእዛዘሙ ለቅ-ሐዋርያት ውስተ ሀገረ እስክንድርያ ወሶበከ በውስቱታ በስብከተ ወንጌሉ ቅዱስ ወዓዲ ሰበከ ውስተ ሀገረ አፍሪቅያ ውብርቃ

ወፎቱ አህጉር። ወሶበ ቦኦ ውስተ ሀገረ እስክንድርያ ወተበትከ ቶታ ኣሳእኒሁ እምእገራሁ ወሶበ በጽሐጎበ ኣንቀጸ ሀገረ ረከበ ኣሐደ ብእሲ ሰፋይ ወወሀቦ ቅዱስ ኣሳእኒሁ ከመ ይስፊ ሎቱ ወእንዘይሰፊ ሎቱ በመስፊ ተሰጥቀ

አጸብዒሁ ወውሕዘ ደም እምኔሁ ወይቤ በልሳነ ዮናናውያን “ኢስታያስ” ዘበትርንጫሁ ኣሐዱ እግዚአብሔር። ወይቤሎ ቅ. ማርቆስ “ቦኑ ተአምሮ ለእግዚአ ብሔር” ወይቤሎ “ኣልቦ ኣላ ንሳሚ ባሕቲቶ ወኢናምሮ” ወኣሐዘ ይንግሮ ቅ-ማርቆስ እምጥንቱ ዘፈጠረ እግዚአብሔር ሰማየ

ቅ. ማርቆስ ወንጌላዊ ሊቀ ጳጳስን ሐዋርያን እስክንድርያ ኮነ። ውስተ ስብከት። ስም አቡኡ አርስጦጵሎስ ካብ ዓዲ ሓሙሽተ ሃገራት፡ አዲኡ ኣብ መጽሓፍ ግብረ ሐዋርያት እትጥቀስ፡ ስማ ማርያ ነበረ። ግ. ሐዋርያት ከምዜረድኦና፡ ስም እዚ ሐዋርያ ቅድም ዮሐንስ ነበረ። እዛ ሰበይቲ ሃብታም ስለዝነበረት፡ ንወዳ ማርቆስ ብቋንቋ ዮናናውያንን ብቋንቋ ፈረንጅን ብቋንቋ ዕብራይስጥን ኣምሃረቶ። ምስ ዓበዩ ድማ ንበርናባስ ምስኡ ወሰደ። ምስ ቅ. ጳውሎስ ምስ ወፈረ፡ እሞ ኣብ ጳንፈልያ ዚበሃ ሃገር ጸገምን ሽግርን ከምዝበጽሑም ምስ ረኣዩ ኣብኡ ገዲፉዎም ናብ ኢየሩሳሌም ተመልሰ። ኣብ መልሶም ብዛዕባ ኣሕዛብ ናብ እምነት ምእታዎም ከዛረቡ ምስ ሰምዖም፡ ብዛዕባ እቲ ኣብ ሞንጎኦም ዝተላዕለ ባእሲ ተጣዕሰ እሞ፡ ምስኣቶም ኪወፍር ደለዩ፡ ቅድሚኡ ስለዝጠለሞም ግን ቅ. ጳውሎስ ኣበዮ። ባርናባስ ግን ዘመዱ ስለዝነበረ ምስኡ ወሰደ። ድህሪ ሞት በርናባስ ናብ ቅ. ጳጥሮስ ተጸገዐ፡ ምስኡ ከይኑ ከኣ ኣብ ሮማ ሰበኸ። ድሕሪኡ ብትእዛዝ ጐ. ኢየሱስ ክርስቶስን ብትእዛዝ ቅዱሳት ሐዋርያት ናብ እስክንድርያ ከይዱ ቅዱስ ወንጌሉ ኣብኡ ሰበኸ። ኣብ ርእሲኡ ኣብ አፍሪቅያን ብርቃን ኣብ ሓሙስተ ዕድታት እውን ሰበኸ። ናብ እስክንድርያ ምስ ኣተወ ልንም ኣሳእኑ ተበትከ። ናብ መዓጽ እቲ ከተማ ምስ በጽሓ ሓደ ሰፋይ ኣሳእኒ ረኸበ እሞ ኪሰፊሉ ኣሳእኑ ሃዐ። ኪሰፊ እንክሎ፡ ደም ክሳዕ ዚፈስስ እቲ መስፊ ኣብ ኣጸብዕቱ ተሸንከሮ። ወኡኣ ሰፋይ ኣሳእኒ ብቋንቋ ዮናናውያን “ኢስታያስ!” ማለት “ሓደ እግዚአብሔር!” ኢሉ ጨደረ። ሽዑ ቅ. ማርቆስ “ብዛዕባ እግዚአብሔር ኣፍልጦ ኣሎ ዲዩ ኣብዚ?” እቲ ግን፡ “የለን፡ ንጽውዖ ደኣ እምበር ኣይንፈልጦ።” ማርቆስ እምበኣር እግዚአብሔር ካብ መጀመርታ ሰማይን ምድርን ከምዝፈጠረ ኪነግሮ ጀመረ። ካብኡ ብጥፍግፍን ሓመድን ጭቃ ገይሩ ኣብ ኢዱ ገበረሉ እሞ ሽዑ ንሽዑ ሓወዩ። ስሙ ከኣ ኣንዮኖስ ኢዩ። ሽዑ ናብ ገዝኡ ወሰደ፡ ምስ ደቁን ቤተሰቡን ኣራኸሶ። ቅ. ማርቆስ ንኹሎም እናገሠጸምን እናመሃሮምን ናብ ክርስትና ኣእትዩ ኣጠመቐም። እቶም ብክርስቶስ (ንኣኡ ክብሪ ይኹን) ዚኣመኑ ምእመናን ምስ በዝሑ፡ እቶም ደቂ ዓዲ ዜና ቅ. ማርቆስን ሊቀ ጳጳሳት ኣንዮኖስን ደቂ ካህናትን ድያቆናትን ሰምዑ። ናብ ከተማ በርቃን ናብተን ሓሙሽተ ከተማታትን ከይዱ ኣብኣቶም እውን ሰበኸ። ናይታ ኣውነተይና ሃይማኖት ብርቱዓት ኣመንቲ ገበሮም። ምስኣቶም ክልተ ዓመት ገይሩ፡

ወምድረ። ወእምዝ ወደየ ምራቀ ውስተ ጽቡር ወገብረ ዲበ እዴዌሁ ለውእቱ ሰፋይ ወተፈወሰ ሶቤሃ ወኮነ ስሙ ለውእቱ ሰፋይ አንያኖስ ወወሰደ ለቅ-ማርቆስጎበ ውእቱ ወአብጽሖ ሎቱ ውሉደ ወዘመደ ወለኩሎሙ ገሰጸሙ ቅ.ማርቆስ ሐዋርያት ወመሀሮሙ ወአጥመቆመ ጥምቀት ክርስትና። ወሶበ በዝሐ መሀይምናን እለ አምኑ በእግዚአን ኢየሱስ ክርስቶስ ሎቱ ስብሐት ወሰምዑ ሰብአ ሀገር ዜናሁ ለቅ.ማርቆስ ወለአንያኖስ ሊቀ ጳጳሳት ወለደቂቁ ቀሳውስት ወዲያቆናት ወወጽኦ ጎበ ሀገረ በርቃ ወጎበ ጅቱ አህጉር ወሰበከ ውስቴቶሙ ወአጽንዖሙ ውስተ ሃይማኖት ርትዕት ወነበረ ጎቤሆሙ ፪ተ ዓመተ ወሴመ ሎሙ ኤጲስቆጶስት ቀሳውስት ወዲያቆናት። ወእምዝ መሀይምናን ተመይጦ ጎበ ሀገሮሙ እስክንድርያ። ወረከበሙ በዘተወሰኹ ወሐነጹ ቤተክርስትያን ዘዕውቅ አጸደ አልህምትጎበ ጽንፌ ባሕር ወኮኑ ከሐድያን ይሐስስዎ ለቅ-ማርቆስ ወኩሎሙ ዓሙ ከመ ይቅትልዎ ወኮነ ውእቱ በኩሉ ጊዜ ይሔውጸሙ በጅቱ አህጉር ወይትመየጥ ወይበውእ ወስተ ሀገረ እስክንድርያ አሐቲ ዓመት ተመይጦ እም ጅቱ አህጉር ወቦአ ወስተ ቤተክርስትያን በበዓለ ትንሣኤ ዘእም ፳ወ፱ቱ ለወርጎ ሚያዝያ ወኩሎሙ አሕሳብ ይዓውድዎ ወቦኡ ከሐድያን ወስተ ቤተክርስትያን ወረሰዩ አሕባለ ወስተ ክሳድ ለቅ-ማርቆስ ወሰበሐብዎ ውስተ ኩሉ አህጉር ወእመንቱ እንዘ ይብሉ “ንስሐቦ ለዳቤላ ውስተ አፀደ አልህምት” ወመልአ ደሙ ለቅ-ወስተ ኩሉ ፍኖተ ሀገር ወአውደ ጸናፊ ወሶበ ኮነ ሌሊተ አስተርአዮ እግዚአን ኢየሱስ ክርስቶስ ሎቱ ስብሐት በኣርአያ ዘኮነ ቦቱ ምስለ ሐዋርያት ወወሀቦ ሰላመ ወአጽንዖ ወተካየደ ወይቤሎ “ናሁ አንተ ኮንከ ዕሩዩ ምስለ አጋዊከ ሐዋርያት” ወተፈስሐት ነፍሱ ወተሔሴት። ወበሳኒታ ካዕበ ረሰዩ አሕባለ ውስተ ክሳድ ወሰሐብዎ ውስተ ኩሉ አህጉር ወበተፍጻሜተ መዓልት መጠወ ነፍሶ ወከሐድያንስ አንደዱ እሳተ ዓቢየ ወወገሩ ስጋሁ ለቅዱስ ውስቴታ በስምረቱ ለእግዚአን ኢ-ክርስቶስ ሎቱ ስብሐት ኮነ ጽልመት ወንፋስ ቆሪር ፀሐይኒ ሰወር ብርሃኖ ወኮነ መብረቅ ወነጎድጓድ ወአሳሕትያ እስከ ጎዬ ከሐድያን እምኔሁ መጽኡ ሰብእ መሃይምናን ወነስኡ ስጋኡ ለቅ.ማርቆስ እንዘ ጥዑይ ውእቱ ወአብጽሖ ምንትኒ እሙስና ወነዝዎ በሰናይ አልባለ ወአንበርዎ ውስተ መካን ሀቡእ።”

ኤጲስቆጶስትን ካህናትን ድያቆናትን ሰርዓሎም። ካብዚ አመንቲ ናብ ዓዶም እስክንድርያ ተመልሱ እሞ። ቍጽሮም ተወሲኹን ቤተክርስትያን ግራት ለሓምቲ ዚበሃል ኣብ ገምገም ባሕሪ ሃኒጸም ጸንሕዎ። ሽዑ ከሐድያን ንቅ. ማርቆስ ኪደልዩዎ ጀመሩ። ኪቀትልዎ ድማ ይደልዩ ነበሩ። ንሱ ድማ ናብ 5 ከተማታት እናኸደን ናብ እስክንድርያ እናተመልሰን ይሕብእም ነበረ። ኻብ 5 ከተማታት ተመሊሱ ናብ እስክንድርያ ሓደ ዓመት ምስ ገበረ፡ ብበዓል ፋሲካ (29 ሚያዝያ) ሕዝቢ ኣኸቢቡዎ እንክሎ፡ ከሓድቲ ኣትዮም ምራን ኣብ ክሳድ ገይሮም ፡ "ከም በጊዕ ናብ ግራት ከብቲ ንውሰደ!" እና ተበሃሎ ናብ ምሉእ ከተማ ጎተትዎ። ጽርጊያን ኣደባባይትን ከተማ ብደሙ መልአ። ለይቲ ምስ ኮነ ጎ. ኢየሱስ ክርስቶስ (ክብሪ ንኣኡ ይኹን) ምስ ሐዋርያት ተራእዮ እሞ፡ ሰላም በሎን ኣጸናንዎን፡ "እንሆ፡ ምስ ኣኅዋትካ ሐዋርያት ማዕረ ኮንካ!" በሎ። በዚ ድማ ብዙሕ ተሓጎሰን ተጸናነዐን። ንጽባሒቱ ከምብሓዲስ ምራን ኣብ ክሳዱ ገይሮም ብከተማ ክስሕብዎ ወዓሉ፡ ንምሸቱ ነፍሱ ወጸአት፡ እቶም ከሓድቲ ድማ ዓቢይ ሓዊ ወሊዖም ሬሳ ቅዱስ ማርቆስ ኣብኡ ኣንደድዎ። ጎ. ኢየሱስ ክርስቶስ (ክብሪ ንዓኡ ይኹን) ስለዝፈቐደ ድማ፡ ከሓድቲ ክሳብ ዝሃድሙን፡ ኣመንቲ መጸእም ሬሃኡ ዘልዕልዎ ጸሓይ ብርሓኑ ተሸፊኑ ምድረሰማይ ጸልማት ኮነ። ቄራር ንፋስ ነፈሰ፡ በርቅን ነጎዳን ኣሳሒታን ኮነ። ሬሃኡ ግን ከይተበላሸወ እንክሎ ብሥርዓት ገዚዞም ናብ ሓደ ሕቡእ ቦታ ቀበርዎ።

“ሰላም ለማርቆስ ለማርያም እንላ
 ዘሰሐብዎ በአሕባላ
 ውስተ ዓፀደ ላሕም ከመ ዳቤላ
 አውግዶቶ ፍቃድ ለእሳት ነበልባላ
 ዝናም ወአስሐትያ አጥፍኡ ማዕበላ
 ወመብረቅኒ ለስጋሁ ከለላ”።

ሰላምታ ንማርቆስ ወዳ ንማርያ
 ብምራን ዝሰሓብዎን
 ከምድዑል ናብ ግራት ኣብዑር ዝገቡተትዎ፣
 ነበልባል እሳት ኬሕርሮ ሓሰቡ፣
 ማዕበል ዝናምን ኣሳሒታን አጥፍኦል።

ኣብ መቅደም ቅዱስ ወንጌል ከምዚ ዚብል ጽሑፍ ንረክብ።

“ወማርቆስኒ እንዘ ሀሎ ብሔረ ግብጽ
 አስተባባሪዎ አርድእተ ዚአሁ ከመ ይግብር
 ከመዝ” “ማርቆስ ማለት ንህብ ማለት ነው። ንህብ
 ከሁሉ እንዲቀስም አስቀድሞ ከክርስቶስ በኋላም
 ከሐዋርያት ተምረዋልና። አንበሳ ማለት ነው።
 አንበሳ ለላም ጌታው እንደሆነ እንዲሰብረው
 አምልኮተ ላሕም ከግብጽ አጥፍተዋልና። ይህ
 ዓለም ዕጣ ዕጣ ብለው ተካፍለው ለማስተማር
 በሚወጡበት ጊዜ ለቅ. ጴጥሮስ ሮም በዕጣ
 ደርሰዋለች አምስተኛ ግብፅም አንስተዋል።
 ማርቆስ ጴጥሮስን ተከትሎ ሄደዋል ግብፅን
 ለማርቆስ ሰጥቶ እሱም ሮም ወርደዋል”።

ማርቆስ ኣብ ግብጺ እንከሎ እርድእቱ ከዚ ኪገብር
 ለመንዎ . . . ማርቆስ ማለት ንህቢ ማለት ኢዩ።
 ከምቲ ንህቢ ካብ ዙሉ ዚቀስም፣ ከምኡ ማርቆስ
 ቅድም ካብ ክርስቶስ ድሕሪኡ ድማ ካብ
 ሐዋርያት ተመሃረ። አንበሳ እውን ማለት ኢዩ፣
 ምኽንያቱ ከምቲ አንበሳ ንላም ጐይታኣ ዝኾና፣
 ከምኡ ማርቆስ ካብ ግብጺ ኣምልኾ ላም
 አጥፊኦ። ሐዋርያት ንዓለም ኪሰብኩ ዕገ
 ምስውደቹ፣ ንቅዱስ ጴጥሮስ ሮም በጽሑ፣ ከም
 ሓምሻይ ዕጫ ድማ ግብጺ ኣልዓለ። ማርቆስ
 ንጴጥሮስ ተኸቲሉ ምስ ኸደ፣ ጴጥሮስ ግብጺ
 ንማርቆስ ሂቡ፣ ንርእሱ ናብ ሮም ኣምረሐ።

ኣብ ናይ ፍልሰታ "መልክዐ ሥእል" ከምእንዝምሮ፣

"... ምስል ኤጲስቆጶስ ያዕቆብ ዘኢየሩሳሌም
 ይምጽኡ ኅበነ ለባርኮትነ ዮም
 ማርቆስ ዘአንበሳ ወሉቃስ ዘላሕም።"

". . . ምስ ናይ ኢየሩሳሌም ኤጲስቆጶስ ያዕቆብ
 ማርቆስ በዓል አንበሳን ሉቃስ በዓል ብዕራይ
 ኪባርኹና ሎሚ ይምጽኡና።"